

Strateji məzmunlu Azərbaycan-Çin münasibətləri

Müstəqiliyinin ilk illərində qonşu ölkələrlə normal münasibətlər qurmaqda çətinlik çəkən Azərbaycan zaman keçdikcə regionda, hətta coğrafi baxımdan özündən uzaq məsafədə yerləşən dövlətlərlə də sıx əlaqələr yaratdı və bu əməkdaşlığı strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə qaldırdı.

Dünya dövlətlərinin rəsmi Bakı ilə münasibətlər qurmaqda maraqlı olmasının əsas səbəbi Azərbaycanın ikitərəfli və çoxtərəfli formatda imzaladığı müqavilələrə sadıq qalması, zəngin neft-qaz ehtiyatlarına malik olması, qlobal nəqliyyat qovşağında yerləşməsi, regionun lider dövlətinə çevrilməsidir. Bu gün Azərbaycan Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə beynəlxalq arenada etibarlı tərəfdaş kimi tanınır.

(davamı 9-cu səhifədə)

ler
mar
lərin
Ötən g
çəkişmə
Belə ki, Kir
şi Sunakin p

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Hətta müəyyən qədər qərəzli yanlışlıqları ilə diqqətçəkən Avropa İttifaqı belə Azərbaycanın etibarlı dövlət olmasını etiraf edib. 18 iyul 2022-ci ildə Bakıda səfərdə olan Ursula Fon der Lyayen Avropa İttifaqının daha etibarlı tərəfdaşlara üz tutmağa qərar verərkən Azərbaycanı onların arasında görməkdən məmnun olduğunu deyib.

Azərbaycan gənc dövlət olmasına

rifahı naminə qarşılıqlı dəstəyi artırmağa davam edəcəyik". Prezident İlham Əliyev öz növbəsində qəbul edilən Bəyannamə ilə Çin Xalq Respublikasının Azərbaycanla rəsmi olaraq strateji tərəfdaşlara çevrildiyini,

Strateji məzmunlu

Azərbaycan-Çin münasibətləri

baxmayaraq, qazandığı uğurlar hər ötən il daha da artır və xarici siyasətdə parlaq nəticələr bir-birini əvəz edir. Bir neçə gün əvvəl Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Astanaya səfər edən Prezident İlham Əliyev burada Türkiyə, Pakistan, Qazaxıstan, Rusiya və Çin dövlətlərinin rəhbərləri ilə görüşlər keçirib və əsas məqsəd bu dövlətlərlə əlaqələri daha da genişləndirməkdir. İyulun 3-də Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində Prezident İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasının Sədr Si Cinqin ilə görüşü isə "Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə" qəbul olunması ilə nəticələnib. Bununla da Azərbaycan-Çin münasibətlərində yeni mərhələ başlayıb. Məlum olduğu kimi, Çin ilə ikitərəfli əlaqələrin inkişaf etdirilməsi rəsmi Bakının xarici siyasət kursunun əsas prioritetlərindən biridir. İki ölkə arasında diplomatik münasibətlərin qurulduğu 32 il ərzində Azərbaycan-Çin əməkdaşlığı yüksələn xətt üzrə davam edir və Prezident İlham Əliyev Çinlə qurulan münasibətlərə xüsusi həssaslıq nümayiş etdirir və dostluq əlaqələrinin möhkəmlənməsində dövlət başçısının rolu böyükdür. Həmin görüşdə çıxış edən Çin Xalq Respublikasının Sədr Si Cinqin İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın bundan sonra da ölkə quruculuğunun müxtəlif istiqamətlərində yeni nailiyyətlər əldə edəcəyini və Çin-Azərbaycan əlaqələrinin səmimiyyətə və qarşılıqlı etimada əsaslandığını deyib: "Ölkələrimiz yaxşı dostlardır, bərabərlik və qarşılıqlı faydaya əsaslanan yaxşı tərəfdaşlardır. Çin-Azərbaycan münasibətləri həmişə sağlam və sabit şəkildə inkişaf edib. İki ölkə arasında əməkdaşlıq səmərəli nəticələr verib və daha zəngin strateji məzmunu çatıb. Bu gün biz Birgə Bəyannamə qəbul edəcəyik. Bu sənədlə ikitərəfli əlaqələrimizi strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldəcəyimizi bəyan edəcəyik. Bu, həm də ye-

bunun həm böyük nailiyyət, həmçinin yüksək məsuliyyət olduğunu deyib.

Sırr deyil ki, dövlətlərarası əlaqələrin müsbət məcrada davam etməsi ölkə rəhbərlərinin bir-birləri ilə olan şəxsi münasibətindən də asılıdır. Bu gün Azərbaycan-Çin münasibətlərinin uğurlu inkişafında məhz bu amil də ön sırada dayanır. Bu səbəbdən Si Cinqin daha öncə deyib: "İlham Əliyev Çinin böyük dostudur".

Qəbul olunan Birgə Bəyannamənin mətnində qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikası və Çin Xalq Respublikası yekdilliklə hesab edirlər ki, diplomatik münasibətlərin qurulduğu 2 aprel 1992-ci ildən etibarən iki ölkə arasında ikitərəfli əməkdaşlıq müxtəlif sahələrdə səmərəli nəticələr verib. Bu səbəbdən hər iki ölkə beynəlxalq və regional vəziyyətin müəkkəb inkişafı fonunda siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməyə, beynəlxalq məsələlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti gücləndirməyə, iki ölkənin ümumi maraqlarını birgə qorumağa, həmçinin regional və global sülh, sabitlik və inkişaf fəaliyyətini birlikdə davam etdirməyə dair razılıq əldə edib. Bundan başqa, Bəyannamənin əsas müddəalarında qeyd edilir ki, tərəflər strateji tərəfdaşlıq qurur, ikitərəfli münasibətlərin təməl prinsipləri olan qarşılıqlı hörmət, bərabərlik, etimad, qarşılıqlı dəstək, qarşılıqlı fayda və əməkdaşlıqdan çıxış edirlər. Azərbaycan və Çin xarici amillərdən asılı olmayaraq ikitərəfli münasibətlər üzrə siyasətlərini müstəqil şəkildə müəyyənləşdirir. Azərbaycan tərəfi "Vahid Çin" prinsipini qətiyyətlə dəstəkləyir, dünyada yalnız bir Çinin mövcudluğunu, Çin Xalq Respublikası hökumətinin bütün Çini təmsil edən yeganə qanuni hökumət olduğunu təsdiqləyir.

Burada vacib olan məqamlardan biri də Çinin Azərbaycan tərəfinin təklif etdiyi sülh gündəliyini qətiyyətlə dəstəkləməsi və konfrontasiyanın

saxlanmasına yönəlmis geosiyasi intriqaqları qeyri-səmərəli hesab etməsidir. Tərəflər BMT himayəsi altında beynəlxalq sistemi dəstəkləyir, BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə söykənən beynəlxalq münasibətlərin əsas normalarına riayət edir, hegemonluğa və güc siyasətinə qarşıdır, real çoxtərəfliyyə sadıqdır.

Azərbaycanla Çin "Bir kəmə, bir yol" çərçivəsində əməkdaşlığı dərinləşdirməyi vacib hesab edir. Çin Trans-Xəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin tikintisində və istismarında fəal iştirak edir. Azərbaycan Çinin "Bir kəmə, bir yol" layihəsini dəstəkləyən və buna qoşulan ilk dövlətlərdəndir. Bununla yanaşı, Azərbaycanın nəqliyyat-logistika sahəsindəki inkişafı və bu sahəyə dövlət tərəfindən xüsusi nəzarətin olması Çinin də diqqətindən kənar qalmır. Bu sahəyə Azərbaycanın güclü investisiyalar qoyması digər ölkələr kimi, Çini də ciddi maraqlandırır. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin ötürücülük imkanlarının 5 milyon tona, Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yükəşirə qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tona çatdırılmasını xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Rəsmi Pekin və Bakı arasındakı münasibətlərdə iqtisadi əməkdaşlığın inkişafı da xüsusi yer tutur. Ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi də yüksəkdir. Çin Azərbaycanın beş əsas ticarət tərəfdaşından biridir. İki il öncə Azərbaycan-Çin ticarət dövriyyəsinin həcmi 2021-ci ilə müqayisədə 21 faizdən çox artıb. Ötən il Çin Azərbaycanın ticarət dövriyyəsində siyahıda dördüncü sırada yer tutub, Azərbaycandan Çinə ixrac olunan mal və məhsulların dəyəri 63,5 milyon ABŞ dolları olub. Çindən Azərbaycana idxalın həcmi isə 1 milyard 556,2 milyon dollara çatıb. Beləliklə, Azərbaycana idxal olunmuş məhsulların 15,4 faizi Çinin payına düşüb və bu göstərici ilə Çin ikinci pillədə yer alıb. Ölkələr arasında əmtəə dövriyyəsinin həcmi isə 3 milyard ABŞ dollarına çatıb.

Musa BAĞIRLI,
"Respublika".